

ANALÜÜSIMEMO

KELLELE EDASTAMISEKS: Tööandjad, Volikogu

Teema: Elektri hinna komponendid ning diferentseerimisvõimalused energiantensiivsete ettevõtete jaoks

Eesmärk on toetada ETKL seisukoha kujundamist küsimuses, kas ja kuidas oleks võimalik Eestil kasutada energiantensiivsete ettevõtete elektri hinna diferentseerimist.

Küsimused:

- 1) Millistest komponentidest elektri hind koosneb, mida saab muuta ja kuidas?
- 2) Milline on poliitiline taust, kas asja on avalikult arutatud, mis seisukohad?
- 3) Millised võimalused energiamaksustamise direktiivid annavad?
- 4) Kuidas on valdkond kujundatud mujal maailmas?

Kokkuvõte

1. Hinna kujunemine:
  - Hinnakomponentidest ca 33% elektri hind, 36% võrgutasu, 21% elektriaktsiis ja käibemaks ning 10% taastuvenegiatastu.
  - Riik saaks vähendada aktsiisi, käibemaksu ja taastuvenegia tasu või diferentseerida võrgutasusid.
  - Aktsiiside vähendamine energiamahukatele võib direktiivi järgi olla nullini, ülejäänutele on miinimum 0,5 €/MWh.
  - Taastuvenegia tasu – taastuvenegia toetamiseks (ca 40% tuuleenergia). Mõnes riigis finantseeritakse taastuvenegia toetusi riigieelarvest (ehk siis teistest maksudest) või diferentseeritakse taastuvenegia tasu kasutusmahu alusel regressiivselt, et suurematele eelist anda.
  - Võrguteenustasul on 2 komponenti – püsikomponent ja tarbimispõhine. Kui püsikomponenti osakaalu võrgutasudes suurendada, tarbimispõhine väheneks ja soosiks samuti suurtarbijaid. Eesti kõrged võrgutasud tulenevad võrgu madalast koormusest. Soomes oleks tööstusettevõttele võrgutasud sama individuaalse tarbimismahu juures 20-30% madalamad (ETL arvutused konkreetsete ettevõtete baasil).
  - Elektri omahinda reguleerib turg, aga kuni aastani 2012 kehtestas riik mingi lae. Võimalik, et ka selle komponendiga annaks mõjutada.
2. Võimalikest arengutest Eestis:
  - Ettevõtlusminister on saatnud Valitsusele 1. märtsil 2016 ettepanekud elektriaktsiisi määra (0,5 €/MWh alates 2017. a.) ja taastuvenegia tasu diferentseerimiseks (15% tavamäärast, alates 2017.a). Memo sisaldab põgusat mõjuanalüüsi. Suurtarbijaja defineeriks ministeerium tasemel 50 GWh aastas, millele 2015 vastas Eestis 5 ettevõtet. Ettepanekust jääb selgusetuks, kui kaugele jääb see määr EL-i direktiivi energiamahuka ettevõtte definitsioonist (energiakulu suhe lisandunud väärtusesse). Eestis on praegu aktsiisivaba elektrit kasutavate ettevõtete (12) keskmine tarbimismaht on 18 GWh aastas, Hollandis suurte soodustused alates 10 GWh aastas,

Saksamaal algavad taastuenergia tasu soodustused juba 1 GWh aastas. Eestis on 20 GWh/aastas tarbijaid ca 30 ja alates 10 GWh/aastas 54. Küsimus on, kes on suurtarbija Eesti kontekstis. Kui soodustada kodumaist suurtööstust, tuleks aastase tarbimise kriteeriumit vähendada.

- Otsene negatiivne mõju lühiajaliselt oleks eelarvele ca 3 mln €, taastuenergiatasu kanduks kodutarbijale, kelle elektrikulu keskmiselt kasvaks 0,6%. See ei ole kodutarbija jaoks veel kuidagi tuntav, 50 eurone arve kasvaks 30 senti. Kui lisada sellele veel aktsiisitulu vähenemine, siis oleks mõju väiketarbijale (keskmine tarbija ca 1750kWh aastas) aastas kokku praeguse hinnataseme juures arvutuslikult 2 eurot. Kui suurtarbija piir allapoole tuua, siis ilmselt on mõju suurem, sõltudes lisaks veel turuhinnast jm-st. Tõenäoliselt ei ole mõju kodutarbijale nii suur, et väiketarbijat nt elektrit säästma suunata, küll aga annab selline summa mastaabiefekti tööstuses (11 tuh € 10 GWh ja 58 tuh € aastas 50 GWh tarbimise puhul). ETL hinnangul oleks tegelikult vaja kõiki 3 komponenti suurtarbijale soodustada, et mõju oleks tuntav.
  - MKM analüüsis oletatakse, et suurtarbijaid tuleks soodustuse rakendudes juurde ja ettevõtlustulu pikemas perspektiivis kompenseeriks kaotatud maksutulu või väiketarbijale lisandunud maksukoormust. Valitsuskabinet on palunud RM ja MKM-l ettepanekut põhjalikumalt analüüsida.
  - Eelmises valitsuses soovis majandusminister (IRL) samuti diferentseerida, aga rahandusminister (Reform) oli vastu.
  - Elektri suurtarbijate jagunemine Eestis 2015. a. andmetel (allikas MKM):
    - 0 ettevõtet tarbib üle 250 GWh/aastas
    - 1 ettevõtte tarbib vahemikus 100 kuni 249 GWh/aastas
    - 4 ettevõtet tarbib vahemikus 50 kuni 99 GWh/aastas
    - 54 ettevõtet tarbib vahemikus 10 kuni 49 GWh/aastas
    - 633 ettevõtet tarbib vahemikus 1 kuni 9 GWh/aastas
3. Kui palju direktiiv mängida lubab ja kuidas mujal:
- Direktiiviga ette nähtud palju erandeid ja võimalusi ka täielikuks maksuvabastuseks, millest osa ka meie aktsiisiseaduses kirjas. Direktiivi järgi on minimaalne maksumäär eratarbijale 1 €/MWh kohta ja äritarbijale 0,5 €/MWh kohta. Eestis mõlemale 4,47 €/MWh.
  - Energiamahukate ettevõtete määratlus on toodud nõukogu direktiivis 2003/96/EC art 17 lg 1 p a) energia ja elektri kulu vähemalt 3% tootmismahust või energiamaksud moodustavad 0,5% lisandunud väärtusest. Eestis on aktsiisist vabastatud vaid siis, kui elektrienergia moodustab üle 50% toote omahinnast, st energiamahukaks loetakse justkui alles siis. Energiamahukaid võib üldiselt soodustada 0-määrani, ülejäänutel 0,25 € MWh, nii et direktiivi miinimum on igal juhul üsna madal.
  - EL-i liikmesriikidest on pea pooled kehtestanud ettevõtetele ja eratarbijale erinevad tariifid, paljud kasutavad soodustariife (Euroopa Komisjoni andmed). Energiamahukaid soodustavad mitmed madalama aktsiisimääraga. Lausa aktsiisivaba on elektrienergia suurtarbijatele teatud juhtudel Hollandis, Belgias, Itaalias, Austrias, Leedus, Norras, Rootsi, Taanis ja Soomes. Eesti aktsiisimäär on EL-s 6-7. kohal.
  - 2016. a. alguse seisuga oli elektri hind nii Soome ja Rootsi, kui Läti ja Leedu suurtarbijatele odavam kui Eestis. Tööstusele on elektri hind Eestis võrreldes konkurentriikidega suurusjärgus 11 kuni 24 eurot MWh kohta kallim (ETL ja MKM andmed).